

سبک تربیت

۴ تفاوت تربیتی دختران و پسران را جدی بگیرید

«هدیه و محبت» اول برای دختر

حجت‌الاسلام علی رضا فرهنگ*

از عوامل بسیار مهم و تأثیر گذار بر رشد فکری و جلوگیری از آسیب‌های دنیای امروز که در کمین فرزندان این مرز و بوم قرار گرفته، توجه به تربیت و تعلیم و انتقال آموزه‌های انسان‌ساز اسلام به فرزندان است. امروزه در مقابل تربیت صحیح، روش‌های مختلفی برای غرق کردن جوانان و نوجوانان در گرداب فضای غیر اخلاقی فرهنگ غرب به کار گرفته شده است که نمونه آن را در نوع رفتار بعضی از نوجوانان در کیفیت پوشش نامناسب یا کیفیت آرایش و رسیدگی به ظاهر یا اقسام رفتارهایی که بعضاً باعث نگرانی والدین در مسیر آینده فرزندان می‌شود، شاهدیم. از این رو نیاز است والدین به عنوان مهم‌ترین مربیان فرزندان، شناخت صحیحی از شخصیت متفاوت دختر و پسر خود داشته باشند تا بتوانند زبان تربیتی خاص هر کدام را به کار گیرند. در این زمینه حداقل باید به چهار تفاوت تربیتی دختران و پسران دقت کرد.

تفاوت اول به ظرافت مادری و اقتدار پدری برمی‌گردد. دختر مادر آینده و کانون احساسات، محبت، لطافت و ظرافت است و پسر پدر آینده، نقطه تکیه، اقتدار و عقلایت است و باید در تربیت فرزند به دختر و پسر به خصوصیات خاص روحی، شخصیتی و جنسی آنان توجه کرد، بنابراین از آنجا که دختر دارای روحیه لطیف و احساسی است، باید در سختی‌ها به او توجه بیشتری کرد، ولی پسر را در سختی‌ها و مشاغل مدیریت کرد و از قرار گرفتن او در سختی‌ها نهراسید تا اقتدارش تقویت شود، از این رو در احادیث است که اگر دختر به زمین خورد او را بلند کنید، لباسش را تکان دهید و او را نوازش کنید، ولی اگر پسر به زمین خورد، بگذارید خودش بلند شود.

تفاوت دوم به موضوع محبت ویژه به دختران می‌گردد. محبت به فرزندان در کانون خانواده یک توصیه مهم تربیتی است که باید به همه فرزندان منتقل شود ولی با توجه به اینکه دختران تحت تأثیر محبت دیگران قرار می‌گیرند توصیه شده پدر و مادر وقتی قرار است محبت را توزیع کنند اول از دختران شروع کنند تا روحیات و لطافت خاصی آنان را مدنظر قرار دهند و از محبت کاذب دیگران جلوگیری شود، از این رو در روایات متعددی به این نکته اشاره شده است. به طور مثال در کتاب بحار الانوار از پیامبر اسلام(ص) حدیثی ذکر شده است که می‌فرمایند: هر کس و در بازار شود و هدیه‌ای بخرد و آن را برای خانواده خود ببرد، همانند کسی است که برای گروهی نیازمند صدقهای برد و باید(دادن هدیه را) از دختران شروع کند.

نیاز به ارتباط کلامی در دختران بیشتر است. هر چند همه فرزندان به ارتباط کلامی از طرف والدین نیازمند هستند، ولی در این مورد به صورت خاص دختران با توجه به لطافت، ظرافت و احساسات خاص جنسیتی نیاز بیشتری به انتقال احساسات و خواسته‌های خود از طریق صحبت کردن دارند، بنابراین والدین نباید دختران را به سبب صحبت کردن و به کار بردن دایره کلمات بیشتر نسبت به پسر مواخذه کنند بلکه اجازه دهند آنان این ارتباط را حفظ کنند و آنچه مهم است، فهم گفتار و درک آنان است.

بی‌تردید یکی از حقوق مهمی که بر گردن پدر و مادر نسبت به فرزندان است، رفع نیاز فکری و رشد معنوی با تربیت صحیح است. بعضی تصورشان از تربیت این است که فرزند به چند آداب اجتماعی برای حفظ جایگاه اجتماعی خود علم داشته باشد و عمل کند تا آبرویی ظاهری برای پدر و مادر باشد، غافل از اینکه وقتی از تربیت صحبت می‌شود، دایره آن بسیار وسیع بوده و شامل همه رفتارهای پدر و مادر برای رساندن فرزندان به جایگاه انسانیت و درجات عالی معنوی و الهی است. از این رو می‌توان تربیت فرزند را از قبل از تولد فرزند مورد توجه قرار داد. از آثار مهم تربیت

دختر و پسر داشتن گزینه‌ای تربیتی است نه جنسیتی پیامبران ما فرزند دختر دوست داشتند

دختره یا پسره؟ پر تکرار ترین سؤال دوران بارداری است. این تفاوت باید اتفاقاً مورد سؤال قرار گیرد اما در یک جهت، آن هم برای تفاوت تربیت این دو جنس فرزند و تنها از سنوی والدین نعمت یا رحمت‌بودن فرزند، به حکم و اراده خداوند انجام می‌شود. وظیفه ما، در درجه اول تسلیم است و در گام بعدی تربیتی از جنس صحیح. خداوند هر چه که برای انسان رقم بزند، در جهت مصلحت دنیا و آخرت است؛ مصلحتی که چه بسا در آینده بسیار دور برای فرد مشخص می‌شود.

در آیات ۴۹ و ۵۰ سوره مبارکه شوری می‌خوانیم «پادشاهی و ملک آسمان‌ها و زمین تنها و تنها برای خداست، هر چه بخواهد می‌آفریند، به هر کسی که بخواهد دختر و به هر کسی که بخواهد پسر می‌بخشد یا در یک رحم دو فرزند، یکی پسر و یکی دختر قرار می‌دهد و چالب است که فرزند دختر داشتن حتی برای پیامبران ما اهمیت داشت. حضرت ابراهیم(ع) با وجودی که فرزندان فریخته و بزرگواری چون حضرت اسماعیل و حضرت اسحاق(ع) داشت، برای داشتن فرزند دختر هم دعا می‌کرد: «لَنْ اِبْرَاهِيمَ سَأَلَ رَبَّهُ اَنْ يُّزَوِّقَهُ اِبْنَةً تَنْكِحُهُ وَ تَنْدُبُهُ بَعْدَ مَوْتِهِ» حضرت ابراهیم(ع) از حضرت حق درخواست کرد تا حداقل پس از مرگش گریه‌کننده و یادآور داشته باشد.»

البته دختری یا پسر بودن فرزند صرفاً از زاویه تربیتی مهم است. همه ما شنیده‌ایم از والدینی که می‌گویند مثلاً دختر داشتن راحت‌تر است، چون تربیت راحتی دارد و بر عکس اما آنچه مهم است سادگی تربیتی نیست بلکه تفاوت‌های تربیتی است که این دو جنسیت با یکدیگر دارند و چه بسا همزمانی را شد و جنسیت در یک خانواده، والدین را با دشواری‌های متعدد روبه‌رو کند.

مادری که صاحب فرزند پسر است، می‌گوید باید به دعا، سر و صدا و بازی‌های ویدئویی عادت کرد. جنگجویی و موتورسواری خاصیت رفتاری اوست. یک روان‌شناس آمریکایی در کتاب خود به نام «پسران سرگردان» به نکته‌ای مهم اشاره می‌کند و می‌نویسد: واقعیت این است که قدرت ذهنی هر کدام از دو جنس در زمان متفاوتی از دیگری تکامل می‌یابد و به این ترتیب می‌توان گفت روند رشد آنها نیز متمایز از هم خواهد بود. والدین هم به همین علت استراتژی‌های تربیتی مختلفی را برای پرورش کودکان پسر و دختر در نظر می‌گیرند، چرا که مغز آنها از ابتدای تولد به گونه‌ای مشابه سیم‌کشی نشده‌است!

شیوه شنیداری دختر و پسر نیز باهم تفاوت دارد. میزان توجه آنها متمایز است و حتی به لحاظ بصری هم واکنش‌های متفاوتی دارند، مثلاً دختر بچه‌ها علاقه بیشتری به برقراری ارتباط با رنگ‌ها و اجسام محیط پیامبر خود دارند. در مقابل کودک پسر اجسامی را نقاشی می‌کند که قابلیت حرکت دارند، مانند ماشین و چندان هم بر رنگ آمیزی تمرکز ندارد.

دختران ریسک‌پذیری کمتر و پسرها ریسک‌پذیری بالاتری دارند. شاید بتوان گفت پسرها کمی شخصیت بی‌قانونی دارند و برعکس دخترها از نظم بهتری در ذهن خود پیروی می‌کنند.

مهم نیست که کدامیک سخت و کدامیک آسان است، مهم این است که با هر کدام باید به چه شیوه‌ای رفتار کرد و چه واکنشی نشان داد که نقش هر کدام به صورت اصولی تثبیت شود. علاوه بر کلیاتی که در بالا به آن اشاره کردیم، خاصه روی سخن ما در مورد دختران است. تربیت دختر امر بسیار مهمی است که امروزه آنچنان که باید و شاید مورد توجه قرار نمی‌گیرد. تربیت دختران با ملامت‌هایی که اسلام در این خصوص ارائه داده است، فاصله بسیاری دارد. برای تربیت صحیح دختران ضروری است والدین نسبت به ارزش‌ها و نقش دختران در جامعه آگاهی کافی داشته باشند تا این وظیفه مهم را به نسبت اهمیتی که دارد به انجام برسانند. هر کدام از والدین نیز نقشی متفاوت در این تربیت خواهند داشت، به خصوص پدر می‌تواند تأثیر بسزایی در آینده یک دختر داشته باشد. پدری که متفعل باشد، جهان مردانه دختر خود را تاابد زیر سؤال می‌برد و از او یک موجود سرگردان می‌سازد که اعتمادبه‌نفس ضعیفی دارد. برعکس یک پدر سلطه‌گر دختر را به اطاعت محض وامی‌دارد و در نهایت دختری ترسو خواهد داشت که با حس ناامنی رشد می‌کند.

پدری که دختری خود را نازپرورده می‌کند که هر چه را که دختر درخواست می‌کند در اختیارش قرار دهد، وابستگی دختر به خود را تضمین می‌کند و مسلماً این حجم از وابستگی دختر را از استقلال رسیدن و کسب هویت شخصی دور خواهد کرد، پس باید تعادل را رعایت کرد. به همین اندازه اهمیت و نقش مادران نیز جدی است. هر دختری روزی مادر می‌شود و هر مادری، روزی دختر خانه پدرش بوده و بنابراین همه اینها تجربه‌شدنی است. دوران بلوغ دختران بسیار بااهمیت است و مادران باید بتوانند با تغییرات رفتاری و روانی دختران‌شان هوشمندانه برخورد کنند، نسبت به رفتارهای دختران‌شان نگاه بالا به پایین و مادری-فرزندی نداشته باشند و بیشتر از هر چیزی چون یک دوست با او رفتار کنند. مادران تنها کسانی هستند که نسبت به نیازهای دختر خود شرافت دارند. تنها یک مادر است که اگر دختر خود را باور داشته باشد، از او یک همسر خوب در آینده می‌سازد. مادر باید اجازه رفتار خود را به دخترش بدهد. برای هر وقت بگذارد و رفیق باشد تا وقتی روزی همسرش از او پرسید دردل‌هایت با کیست، با افتخار بگوید «مادرم».

در کنار این مهم والدین باید هر دو به دخترشان ثابت کنند برای آنها عزیزترین است و هیچ چیز به اندازه این موضوع نمی‌تواند اثرگذار باشد. آنچه مهم است نگاه تربیتی والدین است که باید بدانند در مقابل جنسیت فرزند چه رویکرد نگاهی داشته باشند.

صحیح فرزند جلوگیری از تجاوز به حریم دیگران است که پدران و مادران به او در عمل ثابت می‌کنند که باید در همه رفتارهای خود خدا و بزرگش در نگاه خدا را سرلوحه کارهایش داشته باشد. در روایتی آمده است: به یک بزرگی گفتند بچه شما بی‌ادب است. گفت: چه کرده است؟ گفتند: سقایی مشک آبی روی دوشش بود و می‌رفت، بچه شما یک سوزن به مشک آب فرو کرد و آب‌هایش خالی شد. آن بزرگ خیلی ناراحت شد، رفت به همسرش گفت، همسر شروع کرد به منقلب شدن و گفت: باید اینطور باشد، گفت: چرا. گفت: من وقتی حامله بودم، از کنار درخت اناری گذشتم، انار مردم بود. دهنم پر آب شد، یک سوزن در انار فرو کردم و از این سوراخ آب انار را خوردم. من سوزن به انار زدم، باید بچهام به مشک سوزن بزند، بنابراین پیامبر بزرگ اسلام(ص) فرمودند: اَكْرَمُوا اَوْلَادَكُمْ وَ احْسِنُوا اَدَبَكُمْ. (بحار الانوار، ج ۲۳، ص ۱۱۴) یعنی به فرزندان خود احترام کنید و با آداب و روش پسندیده با آنها معاشرت کنید یا در حدیثی دیگر فرمودند: اللَّهُ عَزَّادُ اعْلَى وَ لَدَهُ عَلِيٌّ بَرٌّ بِالْاِحْسَانِ اِلَيْهِ وَ التَّالِفُ لَهُ وَ تَعْلِيمُهُ وَ تَادِيْبُهُ؛ خداوند رحمت کند پدری را که با نیکی کردن و مهربانی به فرزندش و با آموزش دادن و ادب‌کردنش او را در نیکی به خود یاری می‌کند.

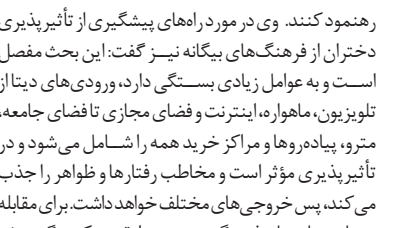
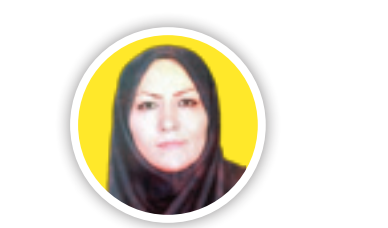
پدران و مادران باید مواظب باشند در مسیر تربیت فرزند از هر گونه رفتاری که باعث نگرانی و بی‌اعتمادی فرزند شوند، دوری کنند که یکی از این موارد تبعیض و ناعدالتی بین فرزندان است. در حدیثی پیامبر گرامی اسلام(ص) فرمودند: اِنَّ اللَّهَ تَعَالَى يَحْسِبُ اَنْ تَعْدِلُوْا بَيْنَ اَوْلَادِكُمْ خَتِي فَي الْقَبْلِ؛ به درستی که خداوند دوست دارد بین فرزندان عدالت را رعایت کنید، حتی در بوسیدن آنان. (کنز العمال، جلد ۱۶) یا در حدیث دیگری است که روزی پیامبر(ص) گرم‌گرم سخن با یاران بود. پسر بجای آمد و نزد پدر خود- که در گوشه‌ای از مجلس نشسته بود- رفت. پدرش دستی بر سر او کشید و او را بر زانوی راست خود نشانید. اندکی به این حال بود که دختر خردسال آن مرد نیز آمد، چون به نزدیک پدرش رسید، مرد دستی به سرش کشید و در کنار خود بر زمین نشانید. پیامبر(که تبعیض و بی‌عدالتی او را مشاهده کرد) به او فرمود: چرا او را بر زانوی چپ خود نشانیدی؟! آن مرد(که در رفتار نادرست خود بی‌برده بود، به دستور پیامبر عمل کرد) و دخترش را بر زانوی دیگر نشانید. رسول خدا(ص) فرمود: اعدال عدالت را رعایت کردی. (کتاب العیال - جلد ۱)

امید است دختران این نولگان و گل‌های زیبای زندگی مورد توجه، محبت و تربیت صحیح پدر و مادر قرار گیرند و از دامن این دختران فرزندان صالح و پاکدامن به عنوان میوه‌های زندگی در بوستان زیبای دنیای زندگی سالم و الهی و به جامعه هدیه دهند.

* کارشناس سبک زندگی

گفت‌وگو با ۲ فعال فرهنگی حوزه نوجوانان

«خیلی دخترونه» رویدادی برای دختران با اهداف متعالی است

توران اذاتی: اینکه دختران بدانند روزی به آنها اختصاص دارد، در روحیه آنها هم مؤثر است، به خصوص که روز میلاد حضرت معصومه(س) است و دختران سرزمین‌مان می‌توانند درک کنند چه هویتی در جامعه داشته باشند تا بتوانند موفق شوند

و می‌توانند روزی به آنها اختصاص دارد، در روحیه آنها هم مؤثر است، به خصوص که روز میلاد حضرت معصومه(س) است و دختران سرزمین‌مان می‌توانند درک کنند چه هویتی در جامعه داشته باشند تا بتوانند موفق شوند

مسعودآدینه: دختران در سنی از شور و حال هستند و زمانی که برنامه‌هایی مختص داده‌ایم و این مهم‌ها هم در روحیه آنها تأثیر می‌گذارد و حال خوبی را برای‌شان رقم می‌زند

عدم تأثیرپذیری از فرهنگ بیگانه است. اذاتی در پایان اظهار داشت: اهمیت برگزاری چنین رویدادهایی قطعاً در هویت‌بخشی به دختران کشورمان اثرگذار است. اینکه دختران بدانند روزی به آنها اختصاص دارد، در روحیه آنها هم مؤثر است، به خصوص که روز میلاد حضرت معصومه(س) است و دختران سرزمین‌مان می‌توانند درک کنند چه هویتی در جامعه داشته باشند تا بتوانند موفق شوند.

وی افزود: عرفه‌های هنری، بازی ورزشی، پذیرایی و رواق هنری و ورکشاپ، کافه‌های دوست‌یابی، گرم‌کودک و سفالگری، نقاشی، فوتبال دستی و پرتاب توپ سبکتبال از جمله برنامه‌هایی است که برای مراسم در نظر گرفته‌ایم. اذاتی ادامه داد: یک برنامه ویژه نیز «عده صادق» است که مساحت موشک‌های کاغذی و پرتاب به سمت هدف یعنی پرچم اسرائیل خواهد بود و در پایان برنامه نیز پرچم رژیم‌غاصب را آتش می‌زنیم.

نیکی‌رفتن و خوب‌شدن است. وقتی فضایی ایجاد کردیم که فرزندان ما به سمت شناخت شخصیت خود سوق پیدا کنند، حتماً به سمت خوبی می‌روند و از منفی‌ها دور خواهند ماند. وی در بخش دیگر صحبت‌های خود با اشاره به نقش والدین و در هویت‌بخشی به دختران ایرانی تصریح کرد: کانون اولیه و محوری تربیت، خانواده است. وقتی نقش خانواده را تعریف می‌کنیم، والدین محور خانواده قرار می‌گیرند، پس ابتدا خانواده مهم و تأثیرگذار است و در مراحل بعد مدرسه، دانشگاه، مساجد و دانشگاه‌ها. نقش نهادهای فرهنگی هم مهم است و در درجه دوم نهادها و کانون‌های فرهنگی که مسئولیت دارند، قرار می‌گیرند و باید والدین را هدف قرار بدهند تا با آموزش خوب اولاد را به سمت نیکی‌ها

و می‌توانند روزی به آنها اختصاص دارد، در روحیه آنها هم مؤثر است، به خصوص که روز میلاد حضرت معصومه(س) است و دختران سرزمین‌مان می‌توانند درک کنند چه هویتی در جامعه داشته باشند تا بتوانند موفق شوند

و می‌توانند روزی به آنها اختصاص دارد، در روحیه آنها هم مؤثر است، به خصوص که روز میلاد حضرت معصومه(س) است و دختران سرزمین‌مان می‌توانند درک کنند چه هویتی در جامعه داشته باشند تا بتوانند موفق شوند

و می‌توانند روزی به آنها اختصاص دارد، در روحیه آنها هم مؤثر است، به خصوص که روز میلاد حضرت معصومه(س) است و دختران سرزمین‌مان می‌توانند درک کنند چه هویتی در جامعه داشته باشند تا بتوانند موفق شوند